

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/1354
Toplantı Tarihi/Sayısı : 11.6.2024/47
Karar Numarası : 2024/527
Başvuran : A. R. B.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : 1- Tokat T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
2- Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın bulunduğu ceza infaz kurumundaki kalabalıklaşma, fiziksel koşullar, yemekler, sağlık hizmetlerine erişim, dış dünya ile iletişim, sıcak suya erişim, kurs ve sosyal etkinliklere katılma gibi muhtelif konulardaki şikâyetlerine ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvurusunda özetle;

a. Tokat T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu olarak bulunduğunu, Kurumda kaldığı koşutta kalabalıklaşma sorunu olduğunu ve kalabalık nüfusa rağmen tek tuvalet-banyo bulunduğunu,

b. Koşullarda fiziksel koşullarda sorunlar olduğunu, metal kapılarda paslanmanın mevcut bulunup kapı ve pencerelerin tam olarak kapanmadığını ve bu durum sebebiyle ısınmanın verimli şekilde sağlanamadığını, ısı yalıtımı yetersiz olduğundan yazları çok sıcak kışları çok soğuk olduğunu, su ve elektrik tesisatının sürekli arızalandığını, mazgaldan kötü koku geldiğini,

c. Sindirim sistemindeki rahatsızlık nedeniyle bazı besinleri tüketmemesi gerektiğinden İdareye birçok kez kendisine uygun yiyecek verilmesi konusunda başvurduğunu ancak kendisine bilgilendirme yapılmadığını, verilen yemeklerin çeşitliliğinin az, protein oranının düşük olduğunu, yemeklerde sürekli aynı ürünlerin çıktığını, mahkûmlara verilen iâşe bedelinin günümüz şartlarında yetersiz olduğunu, önceki uygulamada ceza infaz kurumlarında geçirilen süre sonunda mahkûmlardan iâşe bedelleri alınırken son iki yıldır belirli zamanlarda ödeme süreci başlatıldığını ve ödeme yapılmadığı halde borç üzerine günlük faiz işlediğini,

ç. Kronik diş rahatsızlığı sebebiyle tedavi olması gerektiğini ancak Kurumda genelde nöbetçi hekim bulunmasından kaynaklı tedavi sürecinin devamlılığında ve etkililiğinde sorun yaşandığını, Kurum dışı olarak gittiği Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hastanesinde yapılan diş tedavisinden sonuç alması için tedaviye devam etmesi gerekirken tekrar sevkinin yapılmadığını,

d. Kurumda mektup gönderimi ve alımının uzun sürece yayılması nedeniyle ailesiyle haberleşmede sıkıntı yaşadığını, Kurum İdaresine veya Kurumda ilgili birimlere yazılan dilekçelerin ya çok geç cevaplandığını ya da hiç

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

cevaplanmadığını, dilekçelerinin fotokopisinin ve evrak kayıt numarasının bedeli karşılığında dâhi kendisine teslim edilmediğini,

e. Spor yapabilmek için kullandıkları alanın çeşitli bahanelerle kullanılmadığını, spor yapıldığında ise spor ve banyo için sıcak su verildiği günün aynı gün olmaması sebebiyle kişisel temizliğini gerçekleştirmediğini,

f. Ücretini ödeyerek aldığı kitabın Kurum Eğitim Kurulu Başkanlığı kararı ile Kurum güvenliğini tehlikeye düşürecek yayın kabul edilerek kendisine verilmediğini, bu kararın daha sonra İnfaz Hâkimliğince iptal edilmesi ile bilgiye ulaşmasının uzun süre sonunda sağlanabildiğini,

g. Mahkeme tarafından kendisine gönderilen CD'yi görüntülemek için bilgisayar kullanımı talebinin ilk başta kabul edilmediğini, İnfaz Hâkimliğine başvurması sonucunda bilgisayar kullanabildiğini, böylelikle bilgiye erişimine engel olunduğunu,

ğ. Pandemi koşulları sebebiyle izin verilmeyen berberde tıraş olabilmek haklarının pandemi koşulları bittiği halde kendilerine verilmediğini, koşullarda kalabalık nüfusa rağmen tek tıraş makinasıyla tıraş olunduğunu,

h. Kurumda gerçekleştirilen kurs ve sosyal etkinliklere dilekçeyle talep ettiği halde katılmasına izin verilmediğini, 26/9/2004 tarihli ve 25611 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 314'üncü maddesinde düzenlenen "*Silâhlı örgüt*" suçundan yapılan yargılamasında beraat ettiği halde tarafsız sayılmadığı için kurslara katılma hakkının elinden alındığını,

ı. Ailesinin başka ilde ikamet etmesi sebebiyle birçok kez nakil talebinde bulunduğunu ancak kapasite doluluğu sebep gösterilerek bu talebinin karşılanmadığını,

i. Kurumda Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi (ACEP) sistemi bulunmasına rağmen kendisinin görüntülü görüşme gerçekleştirilmesine izin verilmediğini,

j. Koğuşta bulunan televizyonda mevcut olan 23 adet kanalın yetersiz olduğunu ve kanallar arasında sinema kanalı bulunmayıp belgesel kanalı sayısının da yalnızca 1 adet olduğunu,

k. Kurumdaki kapalı görüşlerde haksız olarak dinleme yapıldığını,

l. Kargo ve ziyaretçi yoluyla gelen kıyafetlerin yeni olmaması sebebiyle Kuruma alınmadığını, özellikle iç çamaşırı, terlik gibi malzemelerin kantinde mevcut denilerek tutuklu ve hükümlülere teslim edilmediğini,

m. Hakkında yapılan İdare ve Gözlem Kurulu değerlendirmelerinin dayanaksız şekilde farklı sonuçlar içerdiğini ve tüm bu hususlar sebebiyle hak kaybına uğradığını iddia etmektedir.

3. Muhatap Tokat T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Koğuşta kalabalıklaşma ve kalabalık nüfusa rağmen tek tuvalet ve banyo bulunması iddiasıyla ilgili olarak; Kurumda 90 adet koğuşun mevcut bulunduğu, kapasitenin 1122 kişi olduğu, 29/12/2004 tarihli ve 25685 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 24'üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca suç türü, suç grubu, hükümlü ve tutuklu ayrımları göz önünde bulundurulmak suretiyle oda yerleştirmelerinin yapıldığı, başvuranın koğuşunda 21 kişi olduğu ve bulunduğu koğuşun iki katlı olup üst kat yatak bölümlerinin net 28 m², alt kat ortak yaşam bölümünün 32,5 m², tuvaletin 2,5 m² ve banyonun 3 m² olduğu ayrıca koğuşta 30 m² havalandırma bahçesi bulunduğu; odaların planlamasında birer adet banyo ve tuvalet yapılması sebebiyle bu konuda Kurum tarafından yapılabilecek herhangi bir işlem bulunmadığı,

b. Koğuşlarda fiziksel koşullarda sorunlar olduğu iddialarıyla ilgili olarak; Kurumda sabah ve akşam olmak üzere günde iki kez güvenlik ve gözetim sınıfı personeli tarafından sayım yapıldığı, yapılan sayım esnasında tespit edilen eksikliklerin ilgili birimlere bildirildiği veya hükümlü ve tutukluların dilekçe yolu ile Kurum Müdürlüğüne bildirmesi üzerine eksiklerin ödenek kapsamında yerine getirilmekte olduğu,

c. Kurum yemekleri ile ilgili şikâyetler ve mahkûmlara verilen iâşe bedelinin günümüz şartlarında yetersiz olduğu iddiasıyla ilgili olarak; Kurumda kişi başı günlük 50 Türk Lirası iâşe bedeli karşılığında imkânlar dâhilinde

yemek çıktığı, özellikle hastalıkları sebebiyle diyet yemek verilmesi gereken hükümlü ve tutuklulara verilen malzemelerin mutfak personelinin kontrolünde verildiği,

. İaŖe bedelinin takip sürecinde uygulamada birlik olmadığı iddiasıyla ilgili olarak; iaŖe bedellerinin takibi yapılarak düzenlenen bordro ve hesaplama iŖlemlerinin 2548 sayılı Ceza Evleriyle Mahkeme Binaları İnaŖası KarŖılıėı Olarak Alınacak Harçlar ve Mahkmlara dettirilecek Yiyecek Bedelleri Hakkında Kanun uyarınca yapıldığı,

d. Kurumdaki diŖ tedavi sürecindeki Ŗikyetleri ile ilgili olarak; Kurumda hafta içi 08.00 - 17.00 saatleri arasında görevli bir diŖ hekiminin bulunduğu; diŖ hekiminin rapor alma, izin alma veya eğitim gibi sebeplerle Kurumda olamadığı zamanlarda Tokat Ağız ve DiŖ Sağlığı Merkezi Hastanesinden bir diŖ hekiminin Kurumda görevlendirildiği,

e. Kurum dıŖı gittiği hastanedeki diŖ tedavi sürecindeki Ŗikyetleriyle ilgili olarak; baŖvuranın Kuruma geldiği tarihten itibaren 39 defa diŖ muayenesi için Kurum revirine çıktığı, kendisine ıŖınlı topikal flor uygulaması, kompozit dolgu, çekim, okluzal aŖındırma gibi iŖlemler yapıldığı, 8 defa Tokat Ağız ve DiŖ sağlığı hastanesine, 6 defa Tokat GaziosmanpaŖa niversite Hastanesi DiŖ Hekimliği Fakültesine sevk edildiği, 16/12/2022 tarihinde Tokat GaziosmanpaŖa niversite Hastanesinde yapılan muayene sonrasında *“Hastanın 46 nolu diŖine retroetment endikasyonu konulup hastaya bilgi verilmiŖtir, hasta dŖnmek istemiŖtir, iŖlem yaptırmak isterse randevu alarak gelmesi uygundur.”* Ŗeklinde muayene notu dŖldėi, baŖvuranın herhangi bir talebi olmadığından hastaneye sevkinin sağlanmadığı,

f. Mektup gönderimi ve alımı süreçlerinin aksaması iddiasıyla ilgili olarak; Kurumda mektupların pazartesi günleri sayımda toplanarak öncelik sırasına göre Mektup Okuma Komisyonunda okunduğu, sakıncalı olmadığı değerlendirilen mektupların haftada iki gün görevlendirilen personel tarafından Posta ve Telgraf TeŖkilatı (PTT)'ndan gönderildiği, Kurum dıŖından gelen mektupların yine Mektup Okuma Komisyonunca okunduktan sonra cuma günleri dağıtımının yapıldığı,

g. Dilekelerinin fotokopisinin ve evrak kayıt numarasının bedeli karŖılıėında dahi verilmediği iddiasıyla ilgili olarak; hükümlü ve tutukluların talep etmeleri doğrultusunda fotokopi biriminden ücretini karŖılamak koŖulu ile evraklarını çoğaltma imkânlarının olduğu, ayrıca dilekçe ıkıŖ numaralarının İnfaz Bürosu tarafından talepleri halinde kendilerine verildiği,

ė. Spor yapabilmek için kullandıkları alanın eŖitli bahanelerle kullandırılmadığı, banyo için sıcak su verilen günün spor yapılan gün ile farklı olması sebebiyle kiŖisel hijyen sağlanması sıkıntı yaŖandıėı iddiasıyla ilgili olarak; Kurumda kapalı ve açık olmak üzere iki adet spor salonu olduğu, mahpusların bir hafta açık bir hafta kapalı spor salonunu kullanabildikleri, sabah ve akŖam olmak üzere bütün koėuŖlara günde 1.5 saat ihtiyat suyu verildiği ayrıca her odaya haftada iki gün 8 saat banyo yapılması için sıcak su verildiği,

h. cretini ödeyerek aldığı kitabın Kurum Eğitim Kurulu BaŖkanlıėı kararı ile Kurum güvenliğini tehlikeye dŖrecek yayın kabul edilerek kendisine verilmediği iddiasına iliŖkin olarak; Eğitim Kurulu BaŖkanlıėının 15/6/2023 tarihli ve 2023/... sayılı kararı ile hükümlünün dıŖ kantin yolu ile almıŖ olduğu kitabın 16/6/2023 tarihinde kendisine teslim edildiği,

ı. Mahkeme tarafından kendisine gönderilen CD'yi görüntülemek için bilgisayar kullanımı talebinin ilk baŖta kabul edilmeyip İnfaz Hâkimliğine baŖvurması sonucunda bilgisayar kullanabildiği, bu sebeple bilgiye eriŖimine engel olunduğu iddiasıyla ilgili olarak; İdare ve Gözlem Kurulu BaŖkanlıėının 26/1/2018 tarihli ve 2018/... sayılı kararları ile hükümlü ve tutukluların savunmalarını hazırlayabilmeleri için bilgisayar odası kullanımı hakkında karar alındığı, alınan karar ile talep sayısı ve Kurum mevcudu dikkate alınarak mesai saatleri içerisinde hükümlü ve tutuklulara bilgisayar odası kullanımına izin verildiği,

i. Kurumda gerçekleştirilen kurs ve sosyal etkinliklere dilekçeyle talep ettiği halde katılmasına izin verilmediği, 5237 sayılı Kanun'un 314'üncü maddesi kapsamında yapılan yargılamasında beraat ettiği halde tarafsız sayılmadığı için kurslara katılma hakkının elinden alındığı iddiasına ilişkin olarak; Kurumda kurslara ilişkin 5275 sayılı Kanun'un 88'inci maddesi uyarınca işlem yapıldığı, kursların açılmasının talep eden hükümlü/tutuklu sayısına bağlı olduğu, hükümlü ve tutukluların kurslara katılmasında hasımlık durumları, iyi halli olmaları gibi hususların dikkate alınıp taraflı/tarafsızlık durumunun dikkate alınmadığı,

j. Kurumda kapalı görüşlerde haksız olarak dinleme yapıldığı iddiasıyla ilgili olarak; kapalı görüşler ile ilgili 5275 sayılı Kanun'un 83'üncü maddesinin dördüncü fıkrası gereğince işlem yapıldığı,

k. Kargo ve ziyaretçi yoluyla gelen kıyafetlerin yeni olmaması sebebiyle Kuruma alınmadığı, özellikle iç çamaşırı, terlik gibi malzemelerin kantinde mevcut denilerek tutuklu ve hükümlülere teslim edilmediği iddiasıyla ilgili olarak; İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının 16/3/2022 tarihli ve 2022/... sayılı kararı ile Kurum dışından kargo ve ziyaretçi yolu ile gelen ve Kurum kantininde hükümlü/tutukluları ekonomik olarak zorlamayacak/mağdur etmeyecek makul fiyatlar ile satılan iç çamaşır, çorap vb. eşyaların sağlık, hastalık bulaşma riski ve güvenlik gerekçesi ile kabul edilmemesine karar verildiği,

l. İdare ve Gözlem Kurulu değerlendirmelerinin dayanaksız şekilde farklı sonuçlar içerdiği iddiasıyla ilgili olarak; hükümlü ve tutukluların dönem değerlendirme kararlarının hükümlüye tebliğ edildiği, hükümlünün karara karşı infaz hâkimliği ve ağır ceza mahkemesine itiraz hakkı olduğu ve gerekli değerlendirmelerin mahkemelerce yapıldığı, verilen kararların infaz hâkimliği ve ağır ceza mahkemesi tarafından da incelenmesi sebebiyle hak kaybına neden olan bir durum olmadığı ifade edilmiştir.

4. Muhatap Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Kalabalıklaşma iddiasıyla ilgili olarak; ceza infaz kurumları plânlanıp inşa edilirken ve sonrasında hükümlü ve tutuklu barındırılırken Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Ceza İnfaz Alanındaki Tavsiye Kararlarında belirtmiş olduğu minimum ceza infaz kurumu standartlarının göz önünde bulundurulduğu, ceza infaz kurumlarında bulunan tutuklu ve hükümlülerin yaşam koşullarının uluslararası standartlara uygun şekilde belirlendiği, bu belirlemelerin Birleşmiş Milletler Mahpusların İslahı için Asgari Standart Kuralları (Nelson Mandela Kuralları) ve Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesinin (CPT) belirlediği asgari standartlara uygun olduğu, hükümlü ve tutuklu sayısının artış gösterdiği zamanlarda Kurum fiziki şartlarında geçici olarak yer sıkıntılarının yaşanabildiği ancak bu sıkıntıların en kısa sürede giderilmesi için önlemler alındığı ve bunların giderildiği, başvuranın 4/9/2023 tarihi itibarıyla koğuştta 12 kişi ile birlikte barındığı,

b. Koğuştta fiziksel koşullarda sorunların bulunduğu, su ve elektrik sisteminin sürekli arızalandığı iddialarıyla ilgili olarak; Kurumda iki tane su ve sıhhi tesisat teknisyeni, üç elektrik teknisyeni, birer adet kaynak ustası ve kalorifer teknisyeninin görev yaptığı, Kurumda yaşanan arızaların ivedilikle giderildiği,

c. Yemekhanede çıkan yiyeceklerin çeşitliliğinin az, besin değerlerinin düşük, et miktarlarının az olduğu iddiasıyla ilgili olarak; ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutuklulara dağıtımı yapılan yemeklerin günlük kalori miktarının Sağlık Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı tarafından birlikte kararlaştırıldığı, söz konusu kalori miktarını karşılamak için ceza infaz kurumlarının günlük asgari beslenme ihtiyacının belirlendiği, bu kapsamda 26/5/2005 tarihli ve 25978 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Hükümlü ve Tutuklular ile Ceza İnfaz Kurumu Personelinin İaşe Yönetmeliği'nin 4'üncü ve 5'inci maddesi uyarınca günlük iaşe bedelinin 15/11/2022 tarihinden itibaren uygulanmak üzere; hükümlü ve tutuklular ile görevi başında bulunan personel için 22,00 TL'den 50,00 TL'ye, ceza infaz kurumlarında barındırılan çocuk hükümlü ve tutuklular için 44,00 TL'den 75,00 TL'ye, Kurumda annesiyle birlikte kalan çocuklar ile süt emziren hükümlü ve tutuklu anneler ve hamileler için 44,00 TL'den 75,00 TL'ye yükseltildiği, 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlünün Beslenmesi" başlıklı 72'nci

maddesinde de düzenlendiği gibi hükümlü ve tutuklulara; kalori esasına göre, sağlıklı ve güçlü kalması için nitelik ve nicelik olarak besleyici, sağlık koşullarına uygun, makul çeşitlilikte, yaş, sağlık, çalıştığı işin özelliği, dinî ve kültürel gerekleri göz önünde tutularak besin verildiği ve içme suyu sağlandığı, hükümlü ve tutuklular ile Kurum personelinin doğru ve sağlıklı beslenmesi amacıyla yemeklerin uzmanlar tarafından hazırlandığı, inancı gereği veya vegan, vejetaryen, diyet yemek gibi özel durumu olan hükümlü ve tutukluların beslenmesi ile ilgili de düzenlemelerin yapıldığı, Kurumda barındırılmakta olan hükümlü, tutuklu ve görevli personelin yemek ihtiyaçlarının günlük besin değerlerine uygun şekilde belirlenerek günde 3 öğün olmak üzere karşılandığı ve hükümlü/tutuklular ile görevli personel için aynı menünün temin edildiği,

ç. Kuruma yazılan dilekçelerin ya çok geç cevaplandığı ya da hiç cevaplanmadığı, dilekçelerin fotokopisi ve evrak numaralarının vermediği iddiasıyla ilgili olarak; ceza infaz kurumlarında barındırılan hükümlü ve tutukluların resmî mercilere denetime tabi olmaksızın ileti gönderebildiği, hükümlü ve tutukluların Kurum İdaresine yazmış oldukları istek, talep ve öneri içerikli dilekçelerine de 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun'da belirtilen süreleri aşmayacak şekilde cevap verildiği,

d. Spor yapabilmek için kullandıkları alanın çeşitli bahanelerle kullanılmadığı, banyo için sıcak su verilen günün spor yapılan gün ile farklı olması sebebiyle kişisel hijyenin sağlanmasında sıkıntı yaşandığı iddiasıyla ilgili olarak; Kurumda kapalı ve açık olmak üzere iki adet spor salonu olduğu, bir hafta kapalı spor salonunu kullanan hükümlünün diğer hafta açık spor salonundan faydalandığı, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Ceza İnfaz Alanındaki Tavsiye Kararlarında Yer Alan Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında REC (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararına ek olarak yayınladığı kararın hijyen başlığı altındaki 19.4'üncü maddesindeki düzenlemeye uygun olarak ceza infaz kurumlarındaki hükümlü ve tutuklulara su imkânının sağlandığı,

e. Mahkeme tarafından başvurana gönderilen CD'yi görüntülemek için bilgisayar kullanımı talebinin ilk başta kabul edilmemesi sonucunda İnfaz Hâkimliğine başvurarak bilgisayar kullanabildiği, bu sebeple bilgiye erişimine engel olduğu iddiasıyla ilgili olarak; Kurum İdare ve Gözlem Kurulunun 26/1/2018 tarihli ve 2018/... sayılı kararı ile hükümlü ve tutukluların savunmalarını hazırlayabilmeleri için bilgisayar odası kullanımı hakkında karar alındığı, alınan karar ile talep sayısı ve Kurum mevcudu dikkate alınarak mesai saatleri içerisinde hükümlü ve tutukluların bilgisayar odası kullanımına izin verildiği, başvuranın 11/8/2020 ve 6/7/2023 tarihleri arasında toplam 23 defa bilgisayar odasını kullandığının tespit edildiği ifade edilmiştir.

5. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. Bulunduğu koğuştta 10/8/2023 tarihi itibarıyla 13 kişi ile birlikte kaldığı, kalabalıklaşmayla ilgili önceki duruma oranla şu an nispeten hijyen, banyo ve tuvalet kullanımında daha az sıkıntı yaşandığı,

b. Kurumda sabah ve akşam olmak üzere günde 2 defa güvenlik ve gözetim sınıfı personeli tarafından yapılan sayımlarda personelin kısa sürede sayım yaptığı, iletilen eksiklikleri dinlemediği, kendilerine şikâyetleriyle ilgili dilekçe yazmaları gerektiğinin söylendiği,

c. Kaldığı yerdeki pencerelerin işçiliğinin kötü olması sebebiyle tam kapanmadığı, Kurumun bulunduğu konumdan dolayı soğuk olduğu ayrıca yakıt tasarrufu ve ısıtma sisteminin yetersiz olması sebebiyle yeterli ısıtmanın sağlanamadığı,

ç. Kendisinin iâşe bedelleri için aylık 1500 TL borçlandırılmaya ve borcuna faiz uygulanmaya devam edildiği, toplam yiyecek bedeli borcunun her gün artarak devam ettiği, Kurumda bulunduğu 2018 yılından 2022 yılına kadar bordro düzenlenmeyerek sonradan bordro düzenlendiği için yüksek bir borçla karşı karşıya kaldığı, konuyla ilgili Tokat Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmek üzere yazdığı 10/5/2023 tarihli dilekçesi hakkında işlem yapılmadığı ve dilekçenin Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) sistemine yüklenmediği, aynı konuda yine Tokat Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderdiği dilekçeye verilen cevabın kendisine tebliğ edileceği söylene de

edilmediği,

d. Diş ile ilgili sorunlarının devam ettiği, yoğunluk veya başka sebeplerle sevk işlemlerinin yapılmadığı, diş hastalıklarıyla ilgili geçici tedavilerin uygulandığı,

e. Önceki uygulamalarda haftada 3 gün dışarıya mektup gönderilebilirken mevcut durumda bu sürenin 1 güne indirildiği, teslim ettikleri mektupların ne zaman gönderildiği hakkında bilgi sahibi olamadıkları,

f. Koğuş olarak her hafta pazartesi günleri 15.00-15.45 saatleri arasında kapalı veya açık spor alanına çıktıkları, koğuşlara banyo için haftada 2 gün toplam 8 saat ve her gün ihtiyaç için belirli saatler arasında su verildiği, spor günlerinin banyo gününe denk gelmemesi sebebiyle hijyen konusunda sıkıntı yaşadıkları,

g. Kurum dışına gönderilen belgeler UYAP sistemine yüklenmişse kendilerine bedeli karşılığında teslim edildiği ve belge üzerinde gönderilme tarihi bulunduğu ancak evrak kayıt tarihi bulunmadığı; Kurum içi dilekçelerde ise fotokopi, işlem tarihi ve evrak kayıt numarası verilmediği, birçok dilekçeye dönüş yapılmadığı için mükerrer dilekçeler ile talepte bulunma zorunluluğu oluştđu, defalarca talep edildiği halde bilgi alınamayan durumların mevcut olduğu,

ğ. Teslim edilmesinde hukuken sorun olmayan kitabın gereksiz yere hukuki mücadele ile kendisine teslim edildiği,

h. Kurum kararı ile değil hukuki mücadele sonucunda bilgisayar kullanımına erişebildiği,

ı. Hakkında yapılan bir yargılamadan beraat ettiği halde yargılandığı suç türü sebebiyle tarafsız sayılmadığı için etkinliklere ve kurslara katılmasına izin verilmediği, aynı suç türü grubunda olup tarafsız koğuşunda kalan mahpuslara kurslara katılma imkânının sağlandığı ve dönem değerlendirmelerinde artı puan alabildikleri, kendisinin defalarca talepte bulunduğu halde etkinlik ve kurslara katılmadığı,

i. Tutuklu ve hükümlülerin kapalı görüşleri mahremiyet içerdiğinden gizli yapılması konusunda haklı beklentiye girecekleri ve bu görüşlerin dinlenmesinin haberleşmenin gizliliği, aile ve özel hayata saygı haklarına yönelik müdahale içermesi sebebiyle ancak kanunla mümkün olabileceği; 5275 sayılı kanunda yapılan değişiklik ile ancak yürürlük tarihinden (25/6/2021) sonra yapılan görüşmelerin dinlenebilmesinin mevzuat kapsamında kaldığı,

j. Sadece yeni olmadığı ve Kurum kantininde mevcut olduğu sebebiyle tutuklu/hükümlülere gelen kıyafetlerin Kuruma alınmamasının Anayasa Mahkemesi (AYM) kararlarında da ifade edildiği üzere insan onuruna aykırı olduğunu,

k. İdare ve Gözlem Kurulunun kararlarına karşı infaz hâkimliği ve ağır ceza mahkemesine başvurma hakkı olduğu ve bu hakkı kullanarak kurulun kendi hakkında aldığı beş karardan dördünün iptal edildiği, sonuncusunun da iptal edileceği düşüncesinde olduğu, kendisine bilerek ve psikolojik olarak yıpratmak için dayanaksız, hukuksuz ve maksatlı olarak düşük puan verildiği ve bu sebeple erken tahliye olma ihtimalinin elinden alındığı ifade edilmiştir.

6. Başvuranın ilk dilekçesine karşılık muhatap Kurum tarafından sunulan yazılı görüşte eksik olan hususlarla ilgili Kurumdan tekrar görüş istenmiştir. Muhatap Kurum tarafından sunulan ek bilgi ve belgelerde;

a. İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının 26/1/2023 tarihli ve 2023/... sayılı kararı ile mevcut merkezi yayın sisteminde eğlence, müzik, spor, belgesel ve genel yayın yapan 23 adet ulusal yayın televizyon kanalına Kurumda anket yapılarak 4 adet kanal daha eklendiği ve koğuşlarda bulunan televizyonlardaki kanal sayısının mevcut durumda 27 olarak güncellendiği,

b. Kurumda 2 veya 3 çeşit kahvaltı, 3 çeşit öğle yemeği, 3 çeşit akşam yemeği olmak üzere ortalama 3000 kalori olarak kişi başı yemek dağıtımı yapıldığı, hükümlü ve tutuklulara Kurum imkânları dâhilinde maksimum çeşitlilikte yemek çıkartıldığı,

c. Hükümlü ve tutukluların çağdaş infaz anlayışına uygun olarak cezalarının infaz edilmesinin amaçlandığı,

mevzuatta ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutukluların saç ve sakallarının belirli veya standart uzunlukta olacağına dair bir düzenleme bulunmadığı, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Din ve vicdan hürriyeti*" başlıklı 24'üncü maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)'nin "*Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü*" başlıklı 9'uncu maddesinde belirtilen ilkeler de göz önünde bulundurulduğunda, ceza infaz kurumlarında barındırılan hükümlü ve tutukluların saç, bıyık ve sakalları konusunda kamuoyunda yanlış değerlendirmelere yol açacak şekilde ve özellikle kurumlara ilk kabullerde, tek tip olacak şekilde saç ve sakal tıraşı yaptırılmasının uygun olmayacağı, saç ve sakal tıraşlarının mevzuatın amacı doğrultusunda, insan onuruna yakışır şekilde itinayla yapıldığı, hükümlü ve tutukluların saç ve sakal tıraşları için odalara tıraş makinelerinin belirlenen gün ve saatte verildiği, kimlik tespitini zorlaştırılmadığı ve sağlık ile hijyen açısından açıkça tehlike oluşturmadığı sürece hükümlü ve tutukluların saç ve sakallarına müdahale edilmediği, odalarında tıraş olamayan hükümlü ve tutukluların Kurum berberinde tıraş olabildikleri,

ç. 2023 yılı Aralık ayı için hava sıcaklığını gösterir termometrede dış ortam sıcaklık derecesinin 13 C°, iç ortam sıcaklık derecesinin 23 C°, kalorifer kazan derecesinin 60 C° olduğunu gösteren fotoğrafların ek belge olarak sunulduğu,

d. Kurslara katılım ile ilgili 5275 sayılı Kanun'un "*Kütüphane ve kurslardan yararlanma*" başlıklı 88'inci maddesi gereğince işlem yapıldığı, hükümlü ve tutukluların kurslara katılmasında hasımlık durumları, iyi halli olmaları, hükümlü ve tutuklu sayısı gibi hususların dikkate alındığı, başvuranın Kurumda barındırıldığı süre içerisinde sırasıyla 23/4/2022, 19/12/2022, 30/8/2023 ve 17/8/2023 tarihi olmak üzere dört kez sinema etkinliğine katıldığı, 7/9/2023 tarihinde Kurum Disiplin Kurulu Başkanlığınca başvurana kınama disiplin cezası verildiği ve söz konusu soruşturmada adı geçen diğer hükümlüyle Kurum güvenlik gözetim servisi tarafından hazırlanan hasımlı listesinde isimlerinin bulunmasından dolayı güvenlik tedbiri sebebiyle mevcut durumda kurs ve sosyal etkinliklere katılamadığı,

e. Başvuranın Tokat Devlet Hastanesi Gastroentoloji Polikliniğine 20/6/2022 tarihinde gönderildiği ve kendisine hekim tarafından diyet önerildiği, Kurumda yaklaşık olarak elli hükümlüye diyet programı uygulandığı, uygulanan diyet programının hükümlünün hastalığına göre değişim gösterdiği, başvurana rahatsızlığına istinaden önerilen diyet programının uygulandığı ifade edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

7. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinde yer alan düzenleme şöyledir: "*Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz...*"

8. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumun; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

9. Mezkûr Kanun'un 17'nci maddesinde ise özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

10. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön incelemenin*

yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasının ilgili bölümü şöyledir: "*Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, ... yönlerinden incelenir.*"

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesine göre; "*(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.*"

12. Mezkûr Yönetmelik'in "*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*" başlıklı 67'nci maddesine göre; "*(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.*"

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

13. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

15. Başvuran, bulunduğu ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları ile ilgili şikâyetlerde bulunmuştur.

Başvuranın Kurumun kalabalık olması, koğuştaki kalabalık nüfusa rağmen tek tuvalet ve banyo bulunması iddialarına ilişkin olarak;

16. Ceza infaz kurumlarında kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunlar ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetim hataları veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahpuslar için bir ceza infaz kurumundaki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Ceza infaz kurumlarındaki yaşam, mahpuslara sağlanan aktivitelerin genişliğinden, mahpuslar ve ceza infaz görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (AYM, *Turan Günana*, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, para.37).

17. Anayasa'nın 17'nci maddesi, ceza infaz kurumunda tutulan bir mahpusun içinde bulunduğu şartların insan onuruna yakışır bir şekilde olmasını da koruma altına almaktadır. İnfazın yöntemi ve infaz sürecindeki davranışların mahpusları özgürlükten mahrum kalmanın doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntılı veya eziyetli bir duruma sokmaması gerekir. (AYM, *Turan Günana*, para. 39).

18. Başvuran koğuştunun kalabalık olması ve yaşam alanının küçük olmasının özel alan, hijyen ve sağlık

hususlarında sıkıntı oluşturduğunu ifade etmektedir.

19. AYM; aşırı kalabalıklaşma ve kişisel alan eksikliğine ilişkin şikâyetlerde üç faktörün göz önünde bulundurulması gerektiğinden bahsetmiştir. Bunlar; her mahpus için en az 4 m² zemin alanı olması, her mahpusun ayrı bir uyku yeri olması ve koğuşun genel yüzeyinin mahpusların mobilyalar arasında serbestçe hareket etmesine izin verecek şekilde olmasıdır. Anılan üç faktörden birinin yokluğu kendi başına tutulma koşullarının kötü muamele yasağını ihlal ettiği yönünde güçlü bir karine oluşturacaktır. Ayrıca çok kişilik koğuşlarda bir kişi için olan asgari yaşam alanının 4 m²'nin altına düşmesi hâlinde Anayasa'nın 17'nci maddesinin ihlaline yönelik ortaya çıkacağı değerlendirilen güçlü karine üç unsurun bir arada bulunması durumunda ortadan kaldırılabilecektir. İlk olarak asgari kişisel alanın 4 m²'nin altına düşmesi kısa süreli, küçük çaplı ve ara sıra olmalıdır. İkinci olarak bu tür azalmalar koğuş dışı yeterli dolaşım özgürlüğü ve yeterli koğuş dışı etkinliklerle desteklenmelidir. Son olarak başvuru genel olarak uygun nitelikte olan, tutulma koşullarını ağırlaştırıcı başka bir unsur taşımayan bir ceza infaz kurumunda tutuluyor olmalıdır (AYM, *Fatih SEYİS*, B. No: 2018/32269, 14/6/2023, para. 18).

20. Bu hususlara ilave olarak bir muamelenin Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi için asgari bir ağırlık derecesine ulaşmış olması gerekir. Her olayda asgari eşiğin aşılmadığı somut olayın özellikleri dikkate alınarak değerlendirilmelidir. (AYM, *Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, para. 23) Tutulma koşullarının Anayasa'nın 17'nci maddesi yönünden yapılacak asgari ağırlık seviyesi değerlendirmesinde; tutulma süresi, açık havada egzersiz yapma olanakları, koşulların fiziksel ve zihinsel etkileri, bazı durumlarda mahpusun yaşı, cinsiyeti, sağlığı ve davanın tüm koşulları gibi birçok faktörün önemli rol oynadığı belirtilmelidir. Bunlarla birlikte tutulma koşullarının kötü muamele oluşturup oluşturmadığı belirlenirken kişisel alan faktörünün temel bir unsur olarak dikkate alınması gerektiği vurgulanmalıdır (AYM, *Cengiz YETGİN*, B. No: 2019/39068, 14/6/2023, para. 58).

21. AYM ceza infaz kurumlarındaki kalabalıklaşma ile ilgili bir başka kararında, mahpusların asgari kişisel alana sahip olduğu hâllerde kötü muamele yasağı kapsamında bir değerlendirme yaparken kişisel yaşam alanı büyüklüğünün asgari standardı karşılamaının her zaman tek başına yeterli olmadığını vurgulamış, tutulma şartlarının diğer yönlerinin yeterliliğinin/yetersizliğinin incelenmesi gerektiğini belirtmiştir. Diğer yönler örnek olarak kişinin doğal ışığa ve doğal havaya erişimi, tuvalet ve banyoyu mahrem kullanabilmesi, temel sıhhi ve hijyenik kurallara uygunluk durumu örnek verilmektedir (AYM, *Cengiz YETGİN*, B. No: 2019/39068, 14/6/2023, para. 61).

22. CPT ise kalabalıklaşmanın doğrudan Komite'nin görev alanına girdiğini belirterek aşırı kalabalık cezaevlerinde sıkışık ve hijyenik olmayan şartların, mahremiyetten uzak olma durumunun, sağlık hizmetlerinin üzerine aşırı yük binmesinin mahkumlar arasında ve mahkumlar ve personel arasında gerilimin artması ve bunun sonucu olarak daha çok şiddet olaylarının mevcut olabileceğinden bahsetmektedir (CPT/Inf(92)3, para. 46).

23. Başvuranın kalabalıklaşma iddiasına karşı muhatap Kurum tarafından gönderilen yazılı görüşte; Kurumun 1122 hükümlü ve tutuklu kapasitesi olduğu ve 90 adet odasının bulunduğu, odalara 5275 sayılı Kanun'un "*Hükümlülerin gruplandırılması*" başlıklı 24'üncü maddesinin birinci fıkrası gereğince suç türü ve suç grubuna göre hükümlü ve tutuklu ayrımı göz önünde bulundurulmak suretiyle yerleştirmelerin yapıldığı, başvuranın koğuşunda 21 kişi ile cezasını infaz ettiği belirtilmiştir. Muhatap Kurum ayrıca başvuranın barındırıldığı odanın iki katlı olduğu, üst kat yatak bölümlerinin net 28 m², alt kat ortak yaşam bölümünün 32,5 m², tuvaletin 2,5 m² ve banyonun 3 m² olduğu ve odanın 30 m² havalandırma bahçesinin bulunduğu, bahse konu odaların planlamasında birer adet banyo ve tuvalet olduğunu ifade etmiştir. Başvuran, muhatap Kurumun cevabına karşı sunduğu yazılı görüşünde mevcut durumda koğuşta 13 kişi kaldıklarını belirtmiştir.

24. AYM'nin inceleme gerçekleştirirken kullandığı yöntemlere göre mahpusların barındıkları koğuşlarda

banyo/tuvalet gibi sıhhi tesis bölümü ayrı tutularak yapılan hesapta kişi başına en az 4 m² yaşam alanı düşmesi gerekmekte olup somut başvuru açısından mevcut durumda kişi başına düşen yaşam alanı bu standardı sağlamaktadır (AYM, *Cengiz YETGİN*, B. No: 2019/39068, 14/6/2023, para. 59). Muhatap Kurumun cevabı ve başvuranın bu cevaba karşı sunduğu yazılı görüş AYM kararları bağlamında incelendiğinde; koğuştaki mevcut durumda kalabalıklaşmanın söz konusu olmadığı, koğuş ve havalandırma kısmının büyüklüklerinin 13 kişinin barınması için yeterli olduğu değerlendirilmiş olup kalabalıklaşma konusunda söz konusu asgari eşik derecesinin aşılmadığı ve kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

Koğuşların fiziksel koşullarında çeşitli sorunların olduğu ve yeterli ısıtmanın sağlanamadığı iddialarına ilişkin olarak;

25. Avrupa Cezaevi Kuralları'nın "*Alıkonma Koşulları*"nı düzenleyen 2'nci Bölümünün 18.1'inci maddesine göre; "*Mahpuslara sağlanan barınma yerleri ve özellikle bütün yatakhane bölümleri, insan onuruna ve mümkün olabildiğince özel yaşama saygı gösterecek biçimde olmalı, iklim koşulları ve özellikle zemin alanı, havanın metreküp miktarı, aydınlatma, ısıtma ve havalandırma dikkate alınarak, sağlık ve temizlik gereklerini karşılamalıdır.*"

26. CPT standartlarına göre mahpusların barınma şartları da kötü muamele kapsamında incelenebilecektir. Ancak ceza infaz kurumundaki koşulların kötü muamele kapsamında değerlendirilebilmesi için belirli bir asgari eşiği aşmaları gerekmektedir.

27. Başvuran ceza infaz kurumunun yapım aşamasında kullanılan malzemelerin kalitesizliği nedeniyle metal kapıların paslanıp çürümesinden, kapı ve pencerelerin tam kapanmamasından, ısıtma sisteminin verimsiz olmasından, su ve elektrik arızası yaşanmasından, mazgaldan kötü koku gelmesinden, koğuşların ısı yalıtımının yetersiz olması nedeniyle koğuşun yazın sıcak kışın soğuk olmasından şikâyetçi olmuştur.

28. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) bir kötü muamelenin AİHS'nin 3'üncü maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için belli bir şiddet seviyesine ulaşması gerektiğini, bu asgari seviyenin göreceli olduğunu, vakadaki muamelenin niteliği ve bağlamı, icrasının şekli ve yöntemi, süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi koşullara bağlı olduğunu ifade etmiştir (AİHM, *Bouyid v. Belçika*, B. No: 23380/09, 28/9/2015, para. 86).

29. Muhatap Kurum tarafından sunulan yazılı görüşte; Kurumda sabah ve akşam olmak üzere günde iki kez güvenlik ve gözetim sınıfı personeli tarafından sayım yapıldığı, yapılan sayım esnasında tespit edilen eksikliklerin ilgili birimlere bildirildiği, hükümlü ve tutukluların dilekçe yolu ile Kurum Müdürlüğüne başvurabileceği, eksikliklerin ceza infaz kurumu müdürlüğüne verilen ödenek kapsamında yerine getirilmekte olduğu ifade edilmiştir. Muhatap Kurum tarafından gönderilen ek bilgi ve belgelerde ısıtma ile ilgili; 2023 yılı Aralık ayı için hava sıcaklığını gösterir termometrede dış ortam sıcaklık derecesinin 13 C°, iç ortam sıcaklık derecesinin 23 C°, kalorifer kazan derecesinin 60 C° olduğunu gösteren belgeler sunulmuştur.

30. Muhatap Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte ise Kurumda iki su ve sıhhi tesisat teknisyeni, üç elektrik teknisyeni, birer adet kaynak ustası ve kalorifer teknisyeninin görev yaptığı, Kurumda yaşanan arızaların ivedilikle giderildiği ifade edilmiştir.

31. Muhataplardan gelen cevaplar beraber değerlendirildiğinde; Kurumdaki fiziksel koşullardaki problemlerin Kurum görevli personeli ve ödenek kapsamında giderilmeye çalışıldığı görülmüş olup iddia edilen eksikliklerin kötü muamele yasağının ihlali niteliğinde değerlendirilebilmesi için gerekli olan eşiği aşmadığı kanaatine varılmıştır.

Başvuranın yemeklerin içeriği, kalitesi ve iase bedeliyle ilgili iddialarına ilişkin olarak;

32. Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları)'dan 22'nci kuralın birinci fıkrasına göre "*Kurum idaresi tarafından, her mahpusa sağlıklı ve güçlü olmaları için besin değeri*

yeterli, iyi hazırlanmış ve uygun saatlerde sunulan yemekler verilir."

33. 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlünün beslenmesi" başlıklı 72'nci maddesine göre; "Hükümlüye Adalet ve Sağlık bakanlıklarınca birlikte belirlenecek kalori esasına göre, sağlıklı ve güçlü kalması için nitelik ve nicelik olarak besleyici, sağlık koşullarına uygun, makul çeşitlilikte, yaş, sağlık, çalıştığı işin özelliği, dinî ve kültürel gerekleri göz önünde tutularak besin verilir ve içme suyu sağlanır. Hükümlü, kendisine verilen günlük besin ve ihtiyaç maddeleri dışındaki ihtiyaçlarını kurum kantininden sağlayabilir. Kantini bulunmayan kurumlarda, bu maddeler, idarenin izin ve kontrolü altında dışardan sağlanabilir."

34. AİHM; mahpuslara verilen öğünlerin açıkça yetersiz olmasının işkence ve kötü muamele yasağını düzenleyen AİHS'in 3'üncü maddesi bağlamında bir sorun oluşturabileceğini belirtmiştir (AİHM, *Dudchenko /Rusya*, B. No:37717/05, K.T: 7/11/2017, para.130).

35. Başvuran, sindirim sistemindeki rahatsızlık nedeniyle bazı besinleri tüketmemesi gerektiğini, İdareye birçok kez kendisine uygun yiyecek verilmesi konusunda başvurduğunu ancak kendisine bilgilendirme yapılmadığını, verilen yemeklerin çeşitliliğinin az, protein oranının düşük olduğunu, yemeklerde sürekli aynı ürünlerin çıktığını, mahkûmlara verilen iâşe bedelinin günümüz şartlarında yetersiz olduğunu, önceki uygulamada ceza infaz kurumlarında geçirilen süre sonunda mahkûmlardan iâşe bedelleri alınırken son iki yıldır belirli zamanlarda ödeme süreci başlatıldığını ve ödeme yapılmadığı halde borç üzerine günlük faiz işlediğini iddia etmektedir.

36. Başvuranın iddialarına karşılık muhatap Kurum tarafından sunulan yazılı görüşte; Kurumda kişi başı günlük 50 Türk Lirası iâşe bedeli karşılığında imkânlar dâhilinde yemek çıktığı, özellikle hastalıkları sebebiyle diyet yemek verilmesi gereken hükümlü ve tutuklulara verilen malzemelerin mutfak personelinin kontrolünde verildiği ifade edilmiştir. Kurum, 20/6/2022 tarihli Tokat Devlet Hastanesi Gastroenteroloji Polikliniği tarafından verilen raporu paylaşmış olup raporda hekim tarafından yazılan not kısmında başvurana "diyet, yaşam tarzı değişikliği" önerildiği görülmüştür.

37. Muhatap Kurum tarafından ayrıca iâşe bedellerinin takibi yapılarak düzenlenen bordro ve hesaplama işlemlerinin 2548 sayılı Kanun gereğince yapıldığı ifade edilmiştir.

38. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu tarafından 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi uyarınca ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında, 13-14/6/2023 tarihlerinde muhatap Tokat T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret neticesinde oluşturulan raporda; Kurum tarafından sunulan yemek listeleri incelendiğinde bazı öğünlerde çeşit ve kalori dağılımının dengeli olmadığı, diyetisyen ve gıda mühendisi kontrolünün eksik olduğu ifade edilmiştir. (Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), Tokat T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, Rapor No:2024/12, Ankara, 2023, s. 8) İlgili raporda Kuruma "Öğünlerde uygun çeşitte ve kaloride yemeğin sunulması için gıda mühendisi ve/veya diyetisyen kontrolünün sağlanması; kahvaltı ve öğle yemeği menülerinin her mahpusun sağlıklı ve güçlü olması için dengeli, günlük protein ihtiyacını karşılayacak şekilde verilmesi" hususları tavsiye olarak verilmiştir. (TİHEK, Tokat T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, s. 14)

39. Başvuran tarafından sunulan 15/12/2023 tarihli ek beyan dilekçesinde; sindirim sorunu sebebiyle yemek ihtiyacını diyet olarak karşıladığı, kendisine nohut, kuru fasulye, makarna, pirinç pilavı, patates ve şekerli ürünlerin teslim edilmediği; teslim edilmeyen ürünler yerine domates, biber çok nadir de olsa yoğurt verildiği ancak genel anlamda yemeklerde et bulunmadığı veya çok az bulunduğu, sık sık tekrara düşüldüğü ve kişiye özel diyet yerine tek tip diyet menüsü ile mahpuslara yiyecek sağlandığı ifade edilmiştir.

40. Somut başvuru kapsamında TİHEK'in ilgili raporu da göz önüne alındığında; Kurumda çıkan

yemeklerin çeşitliliğinin az ve kalori dağılımının dengeli olmadığı anlaşılmıştır. Ancak başvuru kapsamındaki bilgi ve belgelerde yapılan incelemelerde; başvurana Tokat Devlet Hastanesi Gastroenteroloji Polikliniği tarafından verilen raporda hekim tarafından yazılan not kısmında "diyet, yaşam tarzı değişikliği" önerildiği görülmüş; başvurana verilecek yemeklerin tahdidi şekilde sayıldığı bir rapor Kurumumuza ulaşmamıştır. Başvuru kapsamında başvurana söz konusu diyeti kapsamında belirli yiyeceklerin verilmediği, bunlar yerine ikame ürünler de verildiği başvuranın ikrarları ile anlaşıldığından somut iddia bağlamında kötü muamele varlığı için asgari eşiği aşan bir durum olmadığı, dolayısıyla kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

41. Başvuranın iştirak bedeli ile ilgili iddialarıyla ilgili olarak; muhatap Kurum tarafından iştirak bedellerinin takibi yapılarak düzenlenen bordro ve hesaplama işlemlerinin 2548 sayılı Kanun gereğince yapıldığı ifade edilmiştir. Mezkûr Kanun'un 2'nci maddesinde "*Her mahkûm cezaevinde bulunduğu müddetçe yiyecek bedelini ödemeğe mecburdur. Bu yiyecek bedelleri cezaevleri idarelerince altı ayda bir bordro yapılarak tahakkuk ettirilir.*" hükmü bulunmaktadır. İştirak bedelleriyle ilgili anılan Kanun uyarınca işlem yapıldığı anlaşılmış olup somut iddia açısından hak ihlali bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

Başvuranın dış rahatsızlığı ile ilgili iddialarına ilişkin olarak;

42. Alıkonulmuş kişiler, alıkonulmanın doğasından kaynaklanan koşullar nedeniyle savunmasız bir konumdadır. Bu nedenle onların doğrudan ya da dolaylı olarak kötü muamele teşkil edecek tutumlardan korunması konusunda idarenin pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır. Kişinin fiziksel refahı ve kişiye sunulacak tıbbi koruma da idarenin pozitif yükümlülüğü kapsamında değerlendirildiğinde; mahpusların alıkonulmanın doğasından kaynaklanan zorlukların dışında zorluk ve sıkıntı yaşamaması, insan onuruna uygun bir şekilde sağlıklarının korunması ve gereken tedavi hizmetlerine tam ve zamanında erişebilmesi gerekmektedir (AİHM, *Kudla/Polonya*, B.No: 30210/96, 26/10/2000, para. 94).

43. CPT'ye göre, mahpusların gözetim altında buldukları süre boyunca, tutukluluk sürelerinden bağımsız olarak her zaman bir hekime erişimlerinin bulunması gereklidir. Sağlık hizmetleri, hekime danışma talepleri gereksiz gecikme olmadan karşılanacak şekilde düzenlenmelidir. (CPT 3.Genel Rapor, Doktora Erişim, Hapsedilme, para. 34.).

44. Öte yandan, bir mahpusun hekim tarafından muayene edilmesi ve bu bağlamda sağlık hizmetlerinden faydalanan olması doğrudan tıbbi yardımın yeterli olduğu anlamına gelmemektedir. Yetkililerin kişinin alıkonulduğu süre boyunca sağlık durumuna ilişkin kapsamlı ve düzenli kayıt tutması (AİHM, *Khudobin/Rusya*, B. No:59696/00, 26/10/2006, para. 83.) ve tedavi hizmetlerinin hızlı, doğru ve sistematik olması da devletin işkence ve kötü muamele yasağı kapsamında pozitif yükümlülükleri arasındadır. Bu çerçevede ceza infaz kurumunda sunulan sağlık hizmetlerinin halka genel olarak sunulan sağlık hizmetleriyle kıyaslanabilir düzeyde olması beklenmektedir. Bununla birlikte bu durum her mahpusa ceza infaz kurumları dışındaki en iyi sağlık kuruluşlarında mevcut olan aynı düzeyde tıbbi tedavinin garanti edilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir (AİHM, *Blokhin/Rusya*, B.No:47152/06, 23/3/2016, para. 137).

45. Yukarıda bahsi geçen AİHM kararları bağlamında; başvuranın ceza infaz kurumunda kaldığı süre boyunca Kurumda veya Kurum dışı hastanelerden aldığı sağlık hizmetinin incelenmesi gerekmektedir. Muhatap Kurum tarafından sunulan yazılı görüş incelendiğinde başvuranın Kuruma geldiği günden bu yana 39 defa diş muayenesi için Kurum revirine çıktığı ve revirde ışınli topikal flor uygulaması, kompozit dolgu, çekim, okluzal aşındırma gibi işlemler yaptırdığı belirlenmiştir. Başvuran ayrıca 8 defa Tokat Ağız ve Diş Sağlığı Hastanesine; 6 defa Tokat Gaziosmanpaşa Üniversite Hastanesi Diş Hekimliği fakültesine sevk edilmiş; fakültede kendisine onkonal, dolgu, kök diş çekimi, kaplama yapımı, protez yapımı, kron teslimi gibi işlemler yapılmıştır. 16/12/2022 tarihinde Tokat Gaziosmanpaşa Üniversite Hastanesi endodonti polikliniği tarafından muayenesi sağlanan başvurana muayene sonrasında "*Hastanın 46 nolu dişine retroetment endikasyonu konulup hastaya bilgi*

verilmiş, hasta düşünmek istemiştir, işlem yaptırmak isterse randevu alarak gelmesi uygundur." şeklinde muayene notu düşülmüş ancak başvuranın herhangi bir talebi olmadığından hastane sevki sağlanmadığı bilgisi verilmiştir.

46. Muhatap Kurumun yazılı görüşü incelendiğinde başvuranın hem Kurum revirinde hem Kurum dışı hastanelerde diş hekimine ve tedaviye erişebildiği belirlendiğinden kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

Başvuranın mektup gönderimi ve alımında problem yaşadığı iddiasına ilişkin olarak;

47. Başvuran mektup gönderimi ve alımının uzun sürece yayılması nedeniyle ailesiyle haberleşmesinin aksadığını iddia etmektedir.

48. Muhatap Kurum tarafından sunulan yazılı görüşte; Kurumda mektupların pazartesi günleri sayımda toplanarak öncelik sırasına göre Mektup Okuma Komisyonunda okunduğu, sakıncalı olmadığı değerlendirilen mektupların haftada iki gün görevlendirilen personel tarafından PTT'den gönderildiği, Kurum dışından gelen mektupların yine Mektup Okuma Komisyonunca okunduktan sonra cuma günleri dağıtımlarının yapıldığı ifade edilmiştir.

49. AİHM içtihatları incelendiğinde mahpusların mektup gönderme ve alma hakkının, AİHS özel ve aile hayatına saygı hakkı başlıklı 8'inci maddesiyle ilişkilendirildiği görülmektedir (AİHM, *Ahmet Temiz/Türkiye*, B.No: 64879/17, 13/9/2022). Ele alınan içtihatlar doğrultusunda iddianın özünün haberleşme ve özel ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında kaldığı, başvuranın mezkûr iddiasında işkence ve kötü muamele yasağının ihlaline yönelik bir husus bulunmadığı anlaşılmıştır.

50. AYM içtihatlarında ise mahpusların mektup gönderme ve alma hakkı Anayasa'nın "*Haberleşme hürriyeti*" başlıklı 22'inci maddesi ile ilişkilendirilerek ele alınmaktadır (AYM, *Kahraman Güvenç*, B.No:2013/2072, 3/2/2016, para. 20). Anayasa'nın mezkûr maddesine göre "*Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır. (...)*"

51. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu alanlar dışında genel insan hakları ihlali iddiaları kapsamında Kuruma başvuru inceleme yetkisi verilmemiştir. Dolayısıyla, başvurunun salt alıkonulma yerinden yapılmış olması ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında incelenmesi için yeterli bulunmamaktadır.

52. Başvuranın söz konusu iddiası yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve içtihatlarla birlikte ele alındığında; iddialarının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "*Özel ve aile hayatına saygı hakkı*" başlıklı 8'inci maddesi ve Anayasa'nın "*Haberleşme hürriyeti*" başlıklı 22'nci maddesi kapsamında kalması sebebiyle Kurumun ulusal önleme mekanizması görevi alanına girmediği değerlendirilmiş olup başvuranın mezkûr iddiasının kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

Başvuranın dilekçeleri konusunda sorun yaşadığı iddialarına ilişkin olarak;

53. Başvuran dilekçelerinin ya çok geç cevaplandırıldığı ya da hiç cevaplanmadığını, dilekçelerinin fotokopisinin ve evrak kayıt numarasının bedeli karşılığında dâhi kendisine teslim edilmediğini iddia etmiştir.

54. Muhatap Kurum tarafından sunulan yazılı görüşte; hükümlü ve tutukluların talep etmeleri halinde evraklarının fotokopi biriminden ücretini karşılamak koşulu ile çoğaltma imkânlarının olduğu ayrıca dilekçe çıkış numaralarının İnfaz Bürosu tarafından talepleri dâhilinde hükümlülere verildiği belirtilmiştir. Diğer muhatap olan Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından sunulan yazılı görüşte; ceza infaz kurumlarında

barındırılan hükümlü/tutukluların resmî mercilere denetime tabi olmaksızın ileti gönderebildiği, hükümlü/tutukluların Kurum İdaresine yazmış oldukları istek, talep ve öneri içerikli dilekçelerine de 3071 sayılı Kanunda belirtilen süreleri aşmayacak şekilde cevap verildiği, hükümlü ve tutukluların talep etmeleri halinde fotokopi biriminden ücretini karşılamak koşuluyla evrak çoğaltma imkânlarının olduğu, dilekçe çıkış numaralarının ise talepleri dâhilinde hükümlülere verildiği ifade edilmiştir.

55. AİHM içtihatları incelendiğinde başta yasal temsilcilere ve kamu kurumlarına hitaben yazılanlar olmak üzere, mahpusların dış dünya ile yazışmalarının AİHS'in "*Özel ve aile hayatına saygı hakkı*" başlıklı 8'inci maddesi kapsamında düzenlendiği görülmektedir (Bkz. AİHM, *Silver ve Diğerleri/ Birleşik Krallık*).

56. Başvuranın söz konusu iddiaları yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve içtihatlarla birlikte ele alındığında (bkz. para. 51); iddialarının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "*Özel ve aile hayatına saygı hakkı*" başlıklı 8'inci maddesi ve Anayasa'nın "*Haberleşme hürriyeti*" başlıklı 22'nci maddesi kapsamında kalması sebebiyle Kurumun ulusal önleme mekanizması görevi alanına girmediği değerlendirilmiş olup başvuranın mezkûr iddiasının kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

Başvuranın spor yapabilme ve kişisel hijyen ile ilgili iddialarına ilişkin olarak;

57. 5275 sayılı Kanun'un "*Beden eğitimi*" kenar başlıklı 87'nci maddesine göre; "(1) Hükümlünün toplumsal, ruhsal ve bedensel gelişmelerini sağlamak amacıyla fizik ve ruhsal sağlık durumlarının elverdiği ölçüde spor, beden eğitimi ve eğlendirici etkinliklere katılmasına müsaade olunur ve olanaklar ölçüsünde yer ve araç sağlanır. (2) Açık havada çalışmayan veya kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüye, hava koşulları elverdiği ölçüde, günde en az bir saat açık havada gezinmek olanağı verilir. Bu süre içerisinde bireysel spor da yapılabilir. Kurum dışındaki etkinliklere açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitim evlerinde bulunan hükümlüler katılabilirler."

58. Başvuran spor alanının çeşitli bahaneler sunularak düzenli şekilde kullanmalarına izin verilmediğini ve spor yapıldığı gün ile banyo için sıcak su verilen günün farklı olması sebebiyle kişisel temizliğin sağlanmasında problem yaşayabildiklerini iddia etmiştir.

59. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından çıkarılan 22/1/2007 tarihli ve 45/1 No.lu Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler Hakkında Genelge'nin "*Ortak Etkinlikler*" başlıklı 3'üncü bölümünün 1'inci ve 13'üncü maddelerine göre; "(1) Hükümlü ve tutuklular işledikleri suçlara, kurumdaki davranışlarına, ilgi ve yeteneklerine göre gruplandırılarak, güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, kendileri için hazırlanmış iyileştirme programları çerçevesinde eğitim, spor, meslek kazandırma ve çalışma ile diğer sosyal ve kültürel faaliyetlere katılırlar. Bu faaliyetler yüksek güvenli kurullar ile diğer kurumların yüksek güvenli bölümlerinde on kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde yürütülür. Programların süresi ve katılacak hükümlü tutuklu sayısı her programın özelliği, güvenlik koşulları ve kurumun olanakları dikkate alınarak idare ve gözlem kurulunca belirlenir. İyileştirme programlarının amaca aykırı sonuçlar verdiği tespit edilen hükümlü ve tutuklular yönünden bu uygulamaya son verilebilir veya gerekli değişiklikler yapılabilir. (...) (13) Güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen istekli hükümlü ve tutuklular, on kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde ve idarenin gözetiminde, açık görüş alanlarında veya diğer ortak yerlerdeki sosyal faaliyetler çerçevesinde haftada toplam on saati aşmamak üzere sohbet amacıyla bir araya getirilebilir. Bu faaliyet hafta içerisinde açık görüş, avukat ve ziyaretçi görüşlerini aksatmayacak şekilde yaptırılır."

60. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Ceza İnfaz Alanındaki Tavsiye Kararlarında Yer Alan Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında REC (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararına ek olarak yayınladığı kararın "*Hijyen*" başlığı altındaki 19.4'üncü maddesine göre "*Genel hijyenin sağlanması için her mahpusun,*

iklime uygun sıcaklıkta ve mümkünse her gün, değilse haftada en az 2 kez (veya gerekiyorsa daha sık olarak) banyo veya duş yapabilmesi için uygun tesisler sağlanmalıdır."

61. Muhatap Kurum tarafından sunulan yazılı görüşte; Kurumda kapalı ve açık olmak üzere iki adet spor salonu olduğu, mahpusların bir hafta açık bir hafta kapalı spor salonundan faydalandığı, Kurumda sabah ve akşam olmak üzere bütün koğuşlara günde 1,5 saat ihtiyat suyu verildiği ayrıca her odaya haftada iki gün 8 saat banyo yapılabilmesi için sıcak su verildiği ifade edilmiştir.

62. Başvuranın muhatap Kurum tarafından sunulan yazılı görüşe karşı sunduğu yazılı görüşte; her hafta pazartesi günleri saat 15.00-15.45 arasında spor salonuna çıktıkları ifade edilmiştir.

63. Muhatap Kurum tarafından sunulan yazılı görüş ve başvuranın sunduğu ikinci görüş beraber değerlendirildiğinde; başvuranın spor yapmak için kapalı veya açık spor salonunu kullanabildiği görülmüş ayrıca başvuranın uluslararası mevzuatta belirlenen çerçeve ve sınır kapsamında sıcak suya erişiminin bulunduğu belirlenmiş olup söz konusu iddialar açısından kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

Başvuranın ücretini ödeyerek aldığı kitaba erişimle ilgili iddiasına ilişkin olarak;

64. Birleşmiş Milletler Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallardan (Nelson Mandela Kuralları) 117'nci kurala göre *"Adaletin gereklerine, kurumun güvenliğine ve düzenine uygun olmak koşuluyla, bedelini kendisinin ya da üçüncü bir kişinin ödemesi halinde, mahpusların kitap, gazete, yazılı materyaller ve diğer boş zaman araçlarını edinmesine izin verilir."*

65. 5275 sayılı Kanun'un *"Sürelî veya süresiz yayınlardan yararlanma hakkı"* başlıklı 62'nci maddesine göre *"(1) Hükümlü, mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla sürelî ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahiptir. (2) Resmî kurumlar, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla Cumhurbaşkanınca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler tarafından çıkartılan gazete, kitap ve basılı yayınlar, hükümlülere ücretsiz olarak ve serbestçe verilir. Eğitim ve öğretimine devam eden hükümlülerin ders kitapları denetime tâbi tutulamaz. (3) Kurum disiplinini, düzenini veya güvenliğini bozan ya da tehlikeye düşüren, hükümlülerin iyileştirilmesi amacına ulaşmayı zorlaştıran yahut müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan hiçbir yayın hükümlüye verilmez. (...)"*

66. Başvuran, ücretini ödeyerek aldığı kitabın Eğitim Kurulu Başkanlığı kararı ile Kurum güvenliğini tehlikeye düşürecek yayın kabul edilerek kendisine teslim edilmediğini, daha sonra İnfaz Hâkimliği tarafından kararın iptal edilmesi ile uzun süre sonunda bilgiye ulaşmasına izin verildiğini iddia etmektedir.

67. Başvurucunun iddialarına karşı muhatap Kurum tarafından sunulan yazılı görüşte; Eğitim Kurulu Başkanlığının 15/6/2023 tarihli ve 2023/... sayılı kararları ile hükümlünün dış kantin yolu ile almış olduğu kitabın 16/6/2023 tarihinde kendisine teslim edildiği belirtilmiştir.

68. Başvuru kapsamında sunulan bilgi ve belgelerde yapılan incelemelerde; başvuranın başvuru konusu iddiası kapsamındaki kitaba erişebildiği görülmüş olup söz konusu iddianın kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

Başvuranın mahkeme tarafından kendisine gönderilen CD'yi görüntüleme konusundaki iddiasına ilişkin olarak;

69. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in *"Hükümlünün radyo, televizyon yayınları ile internet olanaklarından yararlanma hakkı"* başlıklı 75'inci maddesinin ilgili bölümü şöyledir; *"(...) (3) Kapalı ve açık kurumlar ile çocuk eğitim evlerinde ancak eğitim ve iyileştirme programları çerçevesinde kurum yönetimince belirlenen yerlerde"*

görsel ve işitsel eğitim araç ve gereçlerinin kullanımına izin verilebilir. Eğitim ve iyileştirme programları gerekli kıldığı takdirde denetim altında internetten yararlanılabilir. Hükümlü, odasında bilgisayar bulunduramaz. Ancak Bakanlığın uygun görmesi hâlinde eğitim ve kültürel amaçlı olarak bilgisayarın kuruma alınmasına izin verilebilir. (4) Bu haklar, idare ve gözlem kurulu kararı ile tehlikeli hükümlü oldukları saptananlar veya örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir. (5) İşlediği suçun nitelik ve işleniş biçimi göz önüne alındığında, toplum için ciddi bir tehlike oluşturan, kurumdaki tutum ve davranışlarıyla, suç işlemek amacıyla kurulan silahlı örgütün yöneticiliğini yapmaya devam eden, bu konuda herhangi bir yöntemle, kurum içi veya dışındaki kişilere talimat veya mesaj veren hükümlülerin, idare ve gözlem kurulu kararıyla televizyon yayınlarını izlemesine ve bilgisayar ile internetten yararlanmasına izin verilmez."

70. Başvuran kendisine mahkeme tarafından gönderilen CD içeriğini incelemek için bilgisayar kullanım planlaması yapılmasını dilekçe ile talep etmiş; Eğitim Kurulu Başkanlığı'nın kararı ile talebinin reddine karar verilmiş, daha sonra Tokat İnfaz Hakimliği'nin kararıyla ilgili karar iptal edilmiş ve başvuranın bilgisayar kullanımına müsaade edilmiştir.

71. Başvuran bilgiye ulaşmasına engel olunduğunu ve mağduriyet yaşadığını iddia etmektedir. Muhatap Kurum tarafından sunulan yazılı görüşte; İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı'nın 26/1/2018 tarihli ve 2018/... sayılı kararı ile hükümlü ve tutukluların savunmalarını hazırlayabilmeleri için bilgisayar odası kullanımı hakkında karar alındığı, alınan karar ile talep sayısı ve Kurum mevcudu dikkate alınarak mesai saatleri içerisinde hükümlü ve tutukluların bilgisayar odası kullanımına izin verildiği ifade edilmiştir.

72. Muhatap Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından gönderilen yazılı görüşte ise; başvuranın 11/8/2020 ve 6/7/2023 tarihleri arasında toplam 23 defa bilgisayar odasını kullandığı ifade edilmiştir.

73. Başvuru kapsamında sunulan bilgi ve belgelerde yapılan incelemelerde; başvuranın muhtelif tarihlerde bilgisayar kullanabildiği, bunun yanı sıra somut iddiası kapsamındaki bilgisayar kullanımı talebi açısından da bu talebinin yerine getirildiği anlaşıldığından söz konusu iddianın kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

Başvuranın Kurum berberinde tıraş olamadıkları iddiasına ilişkin olarak;

74. Nelson Mandela Kurallarından 18'inci kuralın ikinci fıkrasına göre "*Mahpusların özsaygılarına uygun bir dış görünümü sürdürebilmeleri amacıyla, saç ve sakalların uygun şekilde bakımı için gerekli araçlar sağlanır ve erkeklerin düzenli olarak tıraş olmalarına imkân verilir.*"

75. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "*Hükümlülerin temizliği*" başlıklı 94'üncü maddesine göre "*Hükümlülerin kişisel bakım ve temizliklerinin sağlanmasına yönelik tedbirler kurum idaresince alınır. Hükümlülerin barındırıldıkları odalarda gerekli sağlık ve hijyen kurallarına uymaları özendirilir. Hükümlülerin, kurum olanakları ölçüsünde kısa aralıklarla yıkanmaları sağlanır. Hükümlülerin, toplum içinde alışılmışın dışında saç, bıyık ve sakal uzatmalarına izin verilmez. Hükümlülerin kişisel bakım ve temizliklerinin sağlanmasına ilişkin esas ve usuller kurum iç yönergesinde düzenlenir.*"

76. Başvuran; pandemi öncesi süreçte ayda bir kez Kurum berberinde hijyenik koşullarda, eğitim görmüş mahpuslar tarafından tıraş olabildiklerini belirtmiş, pandemi döneminde berbere gidemediklerini ekleyerek mevcut durumda pandemi uygulamaları terk edildiği halde Kurum berberi yerine koğuşlarında tek tıraş makinası ile tıraş olmaya devam ettiklerini ifade etmiştir.

77. Başvuranın iddialarına karşı muhatap Kurum tarafından sunulan yazılı görüşte; ceza infaz kurumlarında barındırılan hükümlü ve tutukluların saç, bıyık ve sakalları konusunda kamuoyunda yanlış değerlendirmelere yol açacak şekilde ve özellikle kurumlara ilk kabullerde tek tip olacak şekilde saç ve sakal tıraşı yaptırılmasının uygun olmayacağı, saç ve sakal tıraşlarının mevzuatın amacı doğrultusunda, insan onuruna

yakışır şekilde itina ile yapıldığı, hükümlü ve tutukluların saç ve sakal tıraşlarını olmaları için odalara tıraş makinelerinin belirlenen gün ve saatte verildiği ifade edilmiştir. Muhatap Kurum ayrıca odalarında tıraş olamayan hükümlü ve tutukluların Kurum berberinde tıraş olabildiklerini belirtmiştir.

78. Başvuran 28/2/2024 tarihli ve ... Kurum sayılı ek beyan dilekçesinde ayda 1 defa olmak üzere Kurum berberinde tıraş olmaya başladıklarını ifade etmiştir.

79. Yukarıda açıklanan mevzuat ve uluslararası hukuk düzenlemeleri kapsamında görülmektedir ki, ceza infaz kurumlarında kalan mahpusların saç ve sakal tıraşı olabilmesi ve bunun hijyenik koşullarda yapılması gerekli olmakla birlikte işlemin usulü hakkında bir sınırlama yapılmamıştır. Başvuranın iddiaları ve muhatap Kurum tarafından sunulan yazılı görüş değerlendirildiğinde başvuranın Kurumda belirli aralıklarda tıraş olabileme imkânına sahip olduğu görülmüş, mevcut durumda da koşullarda yapılan tıraş uygulaması terk edilerek Kurum berberinde tıraş olunmaya başlandığı başvuran tarafından ifade edilmiştir.

80. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in *"Gerekçeli kabul edilmezlik kararı"* başlıklı 67'nci maddesinin ikinci fıkrasına göre; *"Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."* Mezkûr Yönetmelik'in *"Ön incelemenin yapılması"* başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasının ilgili bölümü şöyledir: *"Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; e) Belli bir konuyu içerip içermediği, ... yönlerinden incelenir."*

81. Yukarıda açıklandığı üzere başvuru konusu talebin, muhatap Kurum tarafından yerine getirildiği görülmüş olup adı geçen Yönetmelik'in 67'nci maddesi uyarınca mezkur talebin konusuz kalması sebebiyle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

Başvuranın kurslara katılım ile ilgili iddiasına ilişkin olarak;

82. 5275 sayılı Kanun'un *"Kütüphane ve kurslardan yararlanma"* başlıklı 88'inci maddesine göre; *"Hükümlü, çalışma saatleri dışında ve belirlenecek düzene göre idarece tertiplenen kurslara katılabilir ve kütüphaneden yararlanabilir. Bu konudaki programlar uzmanların önerileri ve hükümlünün istekleri dikkate alınarak kurum yönetimince belirlenir."*

83. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in *"Kültür ve sanat etkinliklerine katılma, ifade özgürlüğü ve yayınlar ile kütüphane ve kurslardan yararlanma hakkı"* başlıklı 73'üncü maddesinin birinci fıkrasına göre; *"Hükümlüler 5275 sayılı Kanunun 60, 61, 62 ve 88 inci maddeleri gereğince kültür ve sanat etkinliklerine katılma ile yayınlar, kütüphaneler ve kurslardan yararlanma hakkına sahiptir."*

84. Başvuran, Kurumda gerçekleştirilen kurs ve sosyal etkinliklere dilekçeyle talep ettiği halde katılmasına izin verilmediğini; 5237 Türk Ceza Kanunu'nun 314'üncü maddesi sebebiyle yapılan yargılamasında beraat ettiği halde suç tipi kaynaklı olarak kurslara katılma hakkının elinden alındığını, dilekçeyle talep ettiği halde kurslara katılmadığını iddia etmektedir.

85. Ceza infaz kurumundaki mahpuslara yönelik aktiviteler (meslek edindirme, eğitim, spor, sohbet gibi) mahkûmların bedensel ve ruhsal sağlıkları için çok önemlidir. Ancak bu tür aktivitelerin her birinin birbirinden bağımsız olarak sağlanmasının, cezaevleri için bir zorunluluk olduğu söylenemez (AYM, *Turan Günana*, B. No: 2013/3550, 19/11/2014 para. 44).

86. Muhatap Kurum başvuranın iddiasına karşı sunduğu yazılı görüşte; hükümlü ve tutukluların kurslara katılmasında işlediği suç tipinin dikkate alınmadığını, kurslara katılımında 5275 sayılı Kanun'un 88'inci maddesi

uyarınca işlem yapıldığını, talep edilen kursların açılmasında hükümlü ve tutuklu sayısı dikkate alınarak talep eden hükümlülerin kurslara çıkarıldığını, hükümlü ve tutukluların kurslara katılmasında hasımlık durumları, iyi halli olmaları gibi hususlara bakıldığını ifade etmiştir.

87. Muhatap Kurum tarafından gönderilen ek bilgi ve belgelerde ise; başvuranın Kurumda barındırıldığı süre içerisinde sırasıyla 23/4/2022, 19/12/2022, 17/8/2023 ve 30/8/2023 tarihi olmak üzere dört kez sinema etkinliğine katıldığı, başvuranın 7/9/2023 tarihinde Kurum Disiplin Kurulu tarafından kınama disiplin cezasıyla cezalandırıldığı, söz konusu soruşturmada adı geçen diğer hükümlüyle Kurum güvenlik gözetim servisi tarafından hazırlanan hasımlı listesinde isimlerinin bulunmasından dolayı güvenlik tedbiri sebebiyle halihazırda kurs ve sosyal etkinliklere katılamadığı ifade edilmiştir.

88. Başvuran 28/2/2024 tarihli ek beyan dilekçesinde; Kuran-ı Kerim Tecvit kursuna katılım sağlayabildiğini belirtmiştir.

89. Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin sosyal etkinlik ve faaliyetlere katılmalarının ceza infaz kurumlarında geçirilen sürenin ıslah etkisi bağlamındaki önemi yadsınamaz. Ancak mahpusların bir ceza infaz kurumunda geçirdikleri süreç yalnızca kursa katılma imkânı açısından değil genel manada Kurumdaki imkânları açısından bir bütün olarak değerlendirilmez. Bu bağlamda; mahpusun spor hakkına sahip olması, kütüphaneye erişim hakkının olması, Kurumda gerçekleştirilen sinema etkinliklerine katılabiliyor olması gibi hususların varlığı önem arz etmektedir. Somut başvuru kapsamında başvuranın kapalı ve açık spor salonlarından yararlanabildiği, Kurumdaki sinema etkinliklerine katılabildiği görülmüş bunun yanı sıra 28/2/2024 tarihli ek beyan dilekçesinden bir kursa katılımına izin verildiği anlaşılmıştır.

90. Başvuru kapsamındaki bilgi ve belgeler bir bütün olarak değerlendirildiğinde; başvuranın söz konusu iddiası bağlamında hak ihlaline varan bir uygulama bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

Başvuranın nakil talebiyle ilgili olarak;

91. Nakil talepleri; 5/6/2015 tarihli Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler konulu Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Genelgesi'nin 22'nci maddesinin beşinci fıkrası ile 1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 43'üncü maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi uyarınca Genel Müdürlükçe değerlendirilmektedir. TİHEK'in 29/12/2022 tarihli 2022/966 sayılı kararı uyarınca kabul edilmez olduğu değerlendirilen talebe ait dilekçeler; 17/7/2023 ve 19/3/2024 tarihli yazılarla Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne iletilmiştir.

Başvuranın görüntülü görüşme gerçekleştirilmesine izin verilmediği iddiasına ilişkin olarak;

92. Başvuran Kurumda ACEP sistemi bulunmasına rağmen kendisine görüntülü görüşme hakkı verilmediğini öne sürmektedir.

93. AİHM kararları kapsamında yapılan incelemede ceza infaz kurumunda bulunan kişilerin telefonla görüşme hakkı ile ilgili yapılan başvuruların AİHS'nin "*Özel ve aile hayatına saygı hakkı*" kapsamında incelendiği görülmektedir (AİHM, *Nusret Kaya ve Diğerleri/Türkiye*, B. No: 43750/06, 43752/06, 32054/08, 37753/08 ve 60915/08, 22/4/2014, para. 49).

94. AYM içtihatlarında mahpusların telefonla görüşme hakkı Anayasa'nın "*Haberleşme hürriyeti*" başlıklı 22'inci maddesi ile ilişkilendirerek ele alınmaktadır (AYM, *F.Ç.*, B.No: 2018/1219, 24/3/2021, para. 45).

95. Yukarıda açıklandığı üzere (bkz. para. 51) söz konusu başvuru mevzuat hükümleri ve uluslararası düzenlemelerle birlikte ele alındığında; iddiaların AİHS'nin "*Özel ve aile hayatına saygı hakkı*" başlıklı 8'inci maddesi ve Anayasa'nın "*Haberleşme hürriyeti*" başlıklı 22'nci maddesi kapsamında kalması sebebiyle başvurunun Kurumun ulusal önleme mekanizması görevi alanına girmediği değerlendirilmiş olup başvurunun Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında

Yönetmelik'in 67'nci maddesi uyarınca kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

Başvuranın televizyon kanallarıyla ilgili iddiasına ilişkin olarak;

96. 5275 sayılı Kanun'un "*Hükümlünün radyo, televizyon yayınları ile internet olanaklarından yararlanma hakkı*" başlıklı 67'nci maddesi "*Hükümlü, ceza infaz kurumlarında merkezî yayın sistemi bulunduğu takdirde bu sisteme bağlı olarak radyo ve televizyon yayınlarını izleme hakkına sahiptir.*"

97. Başvuran Kurumda biri kapalı devre olmak üzere 23 televizyon kanalı bulunduğunu, sinema kanalı olmadığını, belgesel kanal sayısının 1 adet olduğunu belirterek bu konuda Kurum İdaresine talepte bulunduğu halde televizyon kanal sayısında bir değişiklik yapılmadığını iddia etmektedir.

98. Muhatap Kurum tarafından gönderilen ek bilgi ve belgelerde; İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı'nın 26/1/2023 tarihli ve 2023/... sayılı kararları ile 5275 sayılı Kanun'un 67'nci maddesi hükmü gereği mevcut merkezi yayın sisteminde eğlence, müzik, spor, belgesel ve genel yayın yapan 23 adet ulusal yayın televizyon kanalı bulunduğu, hükümlü/tutuklu talepleri doğrultusunda merkezi yayın sistemi cihazları değiştirilmek sureti ile kanal kapasitesinin artırılarak mevcut kanal sayısının 27 olarak güncellendiği ifade edilmiştir.

99. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu tarafından 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi uyarınca ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında, 13-14/6/2023 tarihlerinde muhatap Tokat T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret neticesinde oluşturulan raporda; koşullarda bulunan televizyonlarda 31 adet kanalın izlenebildiği gözlemlenmiş, mahpuslar tarafından televizyondaki kanal sayısı ve içeriğinden memnun olsalar da belgesel ve sinema içerikli kanal talebinde buldukları dile getirilmiştir (Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), Tokat T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, Rapor No:2024/12, Ankara, 2023, s. 13). İlgili raporda Kuruma "Televizyon kanallarının güncellenerek sinema ve belgesel gösterimi sağlayacak bir kanalın da kanal listesine eklenmesi" hususu tavsiye olarak verilmiştir (TİHEK, Tokat T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, s. 15).

100. Başvuranın mevzuat kapsamında merkezi yayın sisteminden yararlanarak televizyon izleyebildiği belirlenmiş, her ne kadar bahsi geçen TİHEK Raporunda da mahpuslar tarafından daha çeşitli kanalların olması talep edilse de mevcut durumun hak ihlali oluşturmadığı kanaatine varılmıştır.

Başvuranın kapalı görüşlerde dinleme yapıldığı iddiasına ilişkin olarak;

101. 25/6/2021 tarihli ve 31522 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 7328 sayılı "Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlüyü ziyaret" başlıklı 83'üncü maddesine eklenen dördüncü fıkra şu şekildedir; "*Önceden bilgilendirilmek suretiyle, kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan ve terör suçları, örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçları ile örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suçlardan mahkûm olan veya tehlikeli hâlde bulunan ya da dışarı ile iletişiminin kurum güvenliği açısından tehlikeli olabileceği değerlendirilen hükümlülerin birinci ve ikinci fıkra kapsamındaki kişilerle yapacakları görüşmeler, kamu düzeninin korunması ile kişi, toplum ve kurum güvenliğinin sağlanması veya suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla kurum yönetimi tarafından dinlenebilir ve elektronik cihazlar da dâhil olmak üzere kaydedilebilir. Bu fıkra uyarınca tutulan kayıtlar, amacı dışında kullanılamaz ve kanunda açıkça belirtilen hâller dışında hiçbir kişi veya kurumla paylaşılamaz. Bu kayıtlar herhangi bir soruşturma ve kovuşturmaya konu edilmemiş ise en geç bir yılsonunda silinir. Silme işlemi Cumhuriyet savcısı tarafından denetlenir.*"

102. Başvuran mezkûr Kanun'un ilgili maddesindeki düzenlemenin 25/6/2021 tarihli ve 31522 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 7328 sayılı Kanun ile değişikliğe uğradığını ve bu değişiklik öncesi yapılan dinlemelerin haksız olduğunu iddia etmektedir. Muhatap Kurumdan alınan yazılı görüşte; söz konusu

uygulamaların 5275 sayılı Kanun'un ilgili maddesi uyarınca mevzuata göre yapıldığı belirtilmiştir.

103. İhlal iddiasında bulunan kişinin iddialarını ispat etmesi genel kural olduğundan hukuki ve fiili deliller ile desteklenmeyen başvurular da açıkça dayanaktan yoksun kabul edilmektedir. AYM ispat yükümlülüğü başvurana ait olmasına rağmen başvuran tarafından soyut şekilde birtakım hükümlere atıfta bulunulması ve söz konusu hükümlerin nasıl ihlal edildiğinin açıklanmaması ve ispatlanmaması durumunda başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiştir (AYM, *Muhittin Kaya*, B. No: 2013/1213, 4/12/2013, para. 32).

104. Açıklanan nedenlerle mezkûr iddiayı ispatlamaya yönelik somut delil bildirilmediği ve iddialarının soyut beyan niteliğinde olduğu anlaşıldığından, açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

Başvuranın kargo ve ziyaretçi yoluyla gelen kıyafetlerin Kuruma alınmadığı iddiasına ilişkin olarak;

106. 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in "*Giyim eşyaları*" başlıklı 7'nci maddesine göre; "*Hükümlülerin koğuş, oda ve eklentilerinde üç çift ayakkabı, bir çift terlik, bir adet kemer ve gerektiği kadar iç çamaşırı ve çorap ile aynı tür eşyadan 6 adedi geçmeyecek ve toplamda 30 parçayı aşmayacak şekilde; başörtüsü, fular, içlik, havlu, bornoz, palto, manto, mont, ceket, hırka, pantolon, etek, elbise, eşofman, gömlek, kazak, pijama, tişört, kravat, kaşkol, 25/11/1925 tarihli ve 671 sayılı Şapka İktisâsı Hakkında Kanuna aykırı olmayan bir adet şapka bulundurulmasına izin verilir. Hükümlüler; ceza infaz kurumu dışından getirilmesine izin verilen giyim eşyalarından eskiyenlerini, yenileriyle değiştirebilir. Terör propagandası içeren veya kurum güvenliği açısından sakıncalı olan, suçlu veya suçluyu övücü, suça teşvik, kamuoyunu rencide veya tahrik edici ya da müstehcen içerikli sembol, yazı ve benzeri işaretleri taşıyan giysiler kuruma kabul edilmez.*"

107. Başvuran; İdare ve Gözlem Kurulu kararıyla kargo ve ziyaretçi yoluyla gelen kıyafetlerin yeni olmaması sebebiyle Kuruma alınmamasının; özellikle iç çamaşırı, terlik gibi malzemelerin kantinde mevcut denilerek tutuklu ve hükümlülere teslim edilmemesinin AYM kararlarına aykırı bir uygulama olduğunu iddia etmektedir.

108. Ceza infaz kurumlarında bulunan tüm hükümlü ve tutuklular, Anayasa'nın 19'uncu maddesi kapsamında "*bir mahkûmiyet kararına bağlı olarak tutma*" şeklinde değerlendirilebilecek kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı dışında Anayasa'nın ve AİHS'nin ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına genel olarak sahiptirler. Ancak tutulmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin temini gibi ceza infaz kurumunda güvenliğin sağlanmasına yönelik kabul edilebilir makul gerekliliklerin olması durumunda hükümlü ve tutukluların sahip oldukları haklar ölçülülük ilkesi göz ardı edilmeden sınırlandırılabilir (AYM, *Turan Günana*, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, para 35).

109. Ceza infaz kurumunda tutulma durumu, tutulan kişiyi otomatik olarak bazı hak ve özgürlükleri kullanmaktan mahrum bırakır. Ceza infaz kurumunda tutulan bir kimsenin Anayasa'da yer alan hak ve özgürlüklerden her yönüyle yararlanması işin mahiyeti ve tutulmanın amacıyla bağdaşmaz. Dolayısıyla tutuklu ve hükümlülerin hak ve özgürlüklerine yönelik sınırlamaların meşru amacının bulunup bulunmadığı incelenirken ceza infaz kurumunda tutulmanın doğası da göz önünde bulundurulmalıdır. Bu bağlamda kamu makamlarının tutuklu ve hükümlülerin hak ve özgürlüklerinin sınırlandırılması hususunda diğer kişilere yönelik kısıtlamalara nazaran daha geniş bir takdir yetkisine sahip olduklarının kabulü gerekir. Tutuklu ve hükümlülerin hak ve özgürlüklerinin sınırlandırılmasında Anayasa'nın ilgili maddelerinde öngörülen sınırlama sebeplerine ek olarak ceza infaz kurumunun disiplini ve güvenliğinin sağlanmasının da bir sınırlama sebebi teşkil edebileceği sonucuna ulaşılmaktadır (AYM, *Emre Sönmez*, B. No: 2019/890, 13/1/2022, para. 39).

110. Muhatap Kurum tarafından sunulan yazılı görüşte; İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı'nın 16/3/2022 tarihli ve 2022/... sayılı kararı ile Kurum dışından kargo ve ziyaretçi yoluyla gelen ve Kurum kantininde hükümlü/tutukluları ekonomik olarak zorlamayacak/mağdur etmeyecek makul fiyatlar ile satılan ve hijyen, sağlık, hastalık bulaşma riski sebebiyle ve güvenlik gerekçesiyle iç çamaşır, çorap vb. eşyaların kabul edilmemesine karar verildiği belirtilmiştir.

111. Ceza infaz kurumlarında bulunan mahpusların Anayasa'da düzenlenen temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahip olduğu ancak ceza infaz kurumlarında bulunmanın doğası gereği bazı hak ve özgürlüklerin güvenlik, disiplinin temini gibi sebeplerle sınırlanabileceği AYM kararlarında ifade edilmektedir. Muhatap Kurum tarafından sunulan yazılı görüşte; Kurumda bulunan mahpuslara dışarıdan gelen belirli ürünlerin alınmamasının hijyen/bulaşıcı hastalık riski ve güvenlik sebebiyle olduğu ifade edilmiştir.

112. Başvuru konusu Kurum uygulamasının "güvenlik ve hijyen" gerekçesiyle yapıldığı belirlenmiş olup yukarıda açıklandığı üzere AYM kararlarında da söz konusu gerekçe ile sınırlama yapılabileceği ifade edildiğinden; mevcut uygulamanın hak ihlaline varan bir uygulama oluşturmadığı kanaatine varılmıştır.

Başvuranın İdare ve Gözlem Kurulu değerlendirmeleri ile ilgili iddiasına ilişkin olarak;

113. 5275 sayılı Kanun'un "*Hükümlülerin değerlendirilmesi ve iyi halin belirlenmesi*" başlıklı 89'uncu maddesine göre; "*Hükümlüler, ceza infaz kurumlarında buldukları tüm aşamalarda, ceza infaz kurumlarının düzen ve güvenliği amacıyla konulmuş kurallara uyup uymadığı, haklarını iyi niyetle kullanıp kullanmadığı, yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirip getirmediği, uygulanan iyileştirme programlarına göre toplumla bütünleşmeye hazır olup olmadığı, tekrar suç işleme ve mağdura veya başkalarına zarar verme riskinin düşük olup olmadığı hususlarında idare ve gözlem kurulu tarafından iyi hâlin belirlenmesine esas olmak üzere en geç altı ayda bir değerlendirmeye tabi tutulur. (...) İdare ve gözlem kurulu tarafından yapılacak değerlendirmelere esas olacak ilkeler ve kurulun bu maddeye ilişkin çalışma usul ve esasları ile tutum ve davranışları olumsuz değerlendirilen hükümlülerin yeniden değerlendirilmeye tâbi tutulma süreleri Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikte düzenlenir.*"

114. 29/12/2020 tarihli ve 31349 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik'in "*Kurulun inceleme ve değerlendirme esasları*" başlıklı 16'ncı maddesinin birinci fıkrasına göre; "*Hükümlüler ceza infaz kurumlarında bulunduğu tüm aşamalarda; ceza infaz kurumlarının düzen ve güvenliği amacıyla konulmuş kurallara uyup uymadığı, haklarını iyi niyetle kullanıp kullanmadığı, yükümlülükleri eksiksiz yerine getirip getirmediği, uygulanan iyileştirme programlarına göre toplumla bütünleşmeye hazır olup olmadığı, tekrar suç işleme ve mağdura veya başkalarına zarar verme riskinin düşük olup olmadığı hususlarında; idare ve gözlem kurulu tarafından, iyi hâlin belirlenmesine esas olmak üzere bir değerlendirmeye tabi tutulur.*"

115. Mezkûr Yönetmelik'in "*Kurul kararları*" başlıklı 17'nci maddesinin ikinci fıkrasına göre; "*Açık ceza infaz kuruma ayrılmaya, kalan cezanın denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak infazına ve ceza infaz kurumundan doğrudan koşullu salıvermeye dair değerlendirmede hükümlünün iyi hâlli olmadığına karar verilmesi durumunda, hükümlü hakkında yapılacak bir sonraki değerlendirme tarihi kararda açıkça belirtilir. Yeniden değerlendirme süresi üç aydan az, bir yıldan fazla olamaz.*" Aynı Yönetmelik'in "*Kararlara karşı başvuru*" başlıklı 39'uncu maddesine göre; "*İlgililer, ceza infaz kurumu idaresi ile idare ve gözlem kurulunun bu Yönetmelikte belirtilen kararlarına karşı, 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanununun 5 ve 6 ncı maddelerinde yazılı usul ve esaslar çerçevesinde şikâyet ve itirazda bulunabilir.*"

116. 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu'nun "*İnfaz hâkimliğince şikâyet üzerine*

verilen kararlar" başlıklı 6'ncı maddesinin altıncı fıkrasına göre; "İtiraz, infaz hâkimliğinin yargı çevresinde bulunduğu ağır ceza mahkemesine yapılır."

117. Başvuran, kendisi hakkında yapılan dönem değerlendirmelerinin bir standardı olmadığını, değerlendirmelerin dayanaksız ve keyfi şekilde yapıldığını iddia etmektedir. Muhatap Kurum tarafından başvuranın iddialarına karşı sunulan yazılı görüşte; hükümlü ve tutukluların dönem değerlendirme kararlarının hükümlüye tebliğ edildiği, hükümlünün karara karşı infaz hâkimliği ve ağır ceza mahkemesine itiraz hakkı olduğu ve gerekli değerlendirmelerin mahkemelerce yapıldığı ifade edilmiştir.

118. Başvuranın muhatap Kurum tarafından sunulan yazılı görüşe karşı sunduğu yazılı görüşte; İdare ve Gözlem Kurulunun kararlarına karşı infaz hâkimliği ve ağır ceza mahkemesine başvurma hakkını kullandığı ve bu yol ile kurulun kendi hakkında aldığı beş karardan dördünün iptal edildiği, son alınan kararın da iptal edileceği düşüncesinde olduğu ifade edilmiştir.

119. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinde, yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemlerin başvuru konusu olamayacağı, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te ise yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler ile yargı organlarında görülmekte olan veya karara bağlanan uyuşmazlıkların Kurumun görev alanına girmeyeceği düzenlenmiştir.

120. Başvuruda yer alan iddialar yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ile birlikte ele alındığında, başvuranın 4 talebinin yargıya intikal ettiği ve yargı organlarınca karara bağlandığı diğer talebi açısından ise yargılama sürecinin devam ettiği, yargılama yapma görevinin münhasıran mahkemelere ait olduğu, 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin dördüncü fıkrası ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 48'inci ve 67'nci maddeleri gereği başvuru konusu teşkil etmeyecek işlemler arasında yer alan iddianın inceleme şartlarını taşımadığı ve bu nedenle kabul edilmez olduğu anlaşılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

11/6/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye